

Ball de Serrallonga

Vilafranca del Penedès

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Casc antic

Coordenades:

Latitud: 41.34637
Longitud: 1.69811
UTM Est (X): 391083
UTM Nord (Y): 4578026

Classificació

Número de fitxa 08305 - 289
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Lúdic
Titularitat Pública
Fitxes associades:
[Festa Major de Sant Fèlix](#)
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dt., 16/10/2007 - 02:00

Descripció

El Ball d'en Serrallonga és un ball que participa en cercaviles, processons i festes populars. Es caracteritza per les diverses danses i coreografies que s'interpreten al so de la gralla. També és un ball parlat, en que amb un sainet s'escenifiquen les correrries del bandoler de les Guillerries

Joan de Serrallonga, la seva esposa, na Joana, i el seu fill, en Joanet i tota la quadrilla de bandolers. Aquest sàinet es representa cada 31 d'agost al migdia, dins dels actes de la festa Major de Vilafranca del Penedès. Tots els personatges del ball van vestits d'època, de bandolers catalans del s. XVII. Com a ball parlat, el Ball d'en Serrallonga és el més conegut dels balls de bandolers i és el més antic.

A diferència de molts altres entremesos folklòrics, el Ball d'en Serrallonga no té les seves arrels en el substrat cultural anterior a la cristianització, sinó que representa les correries del bandoler Joan Sala "Serrallonga", de les Guilleries. El segle XIX i el Romanticisme li van donar una gran popularitat a gran part de Catalunya inclòs el Rosselló.

L'element essencial d'aquest ball és el trabuc, arma d'avantcàrrega del s.XVII. Tots són imitació de l'època, estan degudament legalitzats i es disparen al llarg de les diferents danses i sempre amb trets a l'aire.

El Ball d'en Serrallonga pertany a la classe dels "Balls" amb rudiment d'acció dramàtica. L'element dramàtic és el predominant, inversament al que passa amb la majoria d'obres d'aquesta naturalesa, en les quals els "parlaments", o sigui els recitats corresponents als principals personatges del ball, són un element secundari comparat amb moviments de comparseries que en constitueixen la part principal.

Inicialment el ball l'integraven trenta-tres persones entre bandolers i mossos d'esquadra, però actualment el sàinet s'escenifica amb tretze persones; en Joan de Serrallonga, la seva esposa Joana, llur fill Joanet, i un quadrilla de deu bandolers: Fadrí de Sau, Xafarroques, Astut, Petit Gornès, Pere Blau, Peret Xinxola, Petit Comí, Marxant, Tallaferro i Xocopanarra.

Història

Abans de la seva recuperació a l'any 1980, la primera constància de l'existència d'un Ball d'en Serrallonga a Vilafranca del Penedès és en un manuscrit que data de l'any 1826, encara que es diu que és una còpia d'un altre de l'any 1820. Antigament, el ball es representava al so de gralles a la Rambla de Sant Francesc amb una escenificació que incloïa una cova i alguns arbres. L'integraven inicialment trenta-tres persones entre bandolers i mossos d'esquadra, però es va quedar amb tretze persones -en Serrallonga, la Joana i llur fill, i deu bandolers armats amb trabucs-.

A finals de segle XIX es va deixar de representar pel perill que comportaven les armes, i no fou fins al 1980 que es va recuperar, de la manera més fidel possible segons els documents de l'època i els estudis dels folkloristes. D'aquesta manera es va convertir en el primer Ball d'en Serrallonga recuperat a Catalunya des de la seva desaparició.

Aquest "ball" havia arribat ha ésser conegudíssim en quasi tot el Penedès, havia ballat a Castellví de la Marca, la Bisbal del Penedès, els Monjos, el Vendrell, Marmellar, Sant Martí Sarroca, Guardiola, Viloví, les Cabanyes i Capellades.

El passat any 2005, el Ball d'en Serrallonga de Vilafranca celebrava el 25è aniversari de la recuperació d'aquest ball. Així doncs, els membres actuals del ball van voler celebrar el seu aniversari amb un seguit d'actes. Un dels actes principals va ser la recuperació del Ball Parlat originari, un sàinet on s'escenifiquen les correries del bandoler de les Guilleries Joan de Serrallonga.

Es té constància que la darrera vegada que es representà fou l'any 1843. El text forma part del Quadern d'Ensenyança de la Venjança de Don Joan de Serrallonga i Donya Joana de Torrelles i els seus bandolers amb escenes succeïdes a les muntanyes de les Guilleries. El text és de Martí Figueras Gili "Vell Saquetes" i va ser copiat el mes d'octubre de 1886.

Aquest text, d'un hora aproximada de duració, fou el que serví com a base per a la recuperació del Ball d'en Serrallonga actual, emprant-ne diversos fragments textuais. Consta aproximadament d'uns 1500 versos, en general mal amidats, i està escrit en un català bastant dolent, és d'una vulgaritat extremada, com tot aquest llinatge d'obres, i procura treure sempre que pot efecte còmic d'algunes situacions, motiu pel qual devia agradar més al públic.

Bibliografia

BAYER, Xavier i altres (1997). Abecedari de la Festa Major de Vilafranca del Penedès. Edita Vilatana, C.B. Vilafranca del Penedès.

<http://www.festamajor.info/balldenserrallonga>

